

8. Kearns D. T., Nadler D. A. Prophets in the Dark: How Xerox Re-invented Itself and Beat Back the Japanese // HarperCollins, 1993. Pp. 352

9. Dan Weinfurter and J.P. Donlon. 2016 Best Companies for Leaders. <http://chiefexecutive.net/2016-best-companies-for-leaders/>

LEADERSHIP - THE BASIS FOR PROVIDING OF ORGANIZATION COMPETITIVENESS

Tamar Dudaury-Academic Doctor of Economics, Associate
Professor of Caucasus International University

RESUME

The article says that more recently, we have to deal with the situation when companies are looking at the market not just at a professional employee, but also a person with strong leadership qualities. The main task of the leaders, in our opinion, is to “light” people - to evoke in them a readiness for action. Today in the world market such competitive situation was created, that without the recognized leaders it is impossible to survive neither commercial, nor any other organization. Business people, in whatever corner of the world they conduct business, they need a leader of thought, a leader of intuition, a leader of the heart. In today’s business, leadership is not so much the ability to make everyone submit to something, but rather the ability to generate ideas and let others do it. It is necessary to create conditions for making each employee a leader. In this case, you can more effectively use the personal potential of employees, put creativity on the flow and thereby successfully solve the problem of the firm’s competitiveness.

Key Words: Leader, leadership, team of companions, competitiveness, social impact, quality control.

კრიპტოვალუტა: უნიკალურობა, უპირატესობაპი და უარყოფითი მხარაპი

ნინო სამჭკუაშვილი

ეკონომიკის დოქტორი, საქართველოს
ეროვნული უნივერსიტეტის (სეუ)
ასოცირებული პროფესორი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ახალი სახის უნიკალური ელექტრონული ფულის კრიპტოვალუტის თეორიული გააზრების პრობლემები. აღწერილია კრიპტოვალუტის ფუნქციონირების თავისებურებების სისტემატიზაციის გამოცდილება და მათი გავლენა რეგიონების ეკონომიკური სისტემების განვითარების სტრატეგიის შემუშავებისა და რეალიზაციის პროცესზე. სტატიაში განსაკუთრებული მნიშვნელობა დათმობილი აქვს კრიპტოვალუტის გავრცელებისა და ბრუნვის დინამიკას. ამასთან ყურადღება გამახვილებულია ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის არარსებობაზე, რომელიც დაარეგულირებს ურთიერთობებს მომხმარებლებს შორის, ამიტომ აუცილებელია კრიპტოვალუტების არა მხოლოდ დეტალური შესწავლა, არამედ ინსტიტუციონალური ნორმების შემუშავება. ნაჩვენებია მისი, როგორც უარყოფითი ასევე დადებითი მხარეები.

საკვანძო სიტყვები: კრიპტოვალუტა, ბიტკოინი, დაცვის კრიფტოგრაფიული მეთოდები, ჩრდილოვანი ეკონომიკა, გადახდები, ვირტუალური ფული.

შესავალი

ნებისმიერი მონეტარული პოლიტიკის საფუძველს წარმოადგენს საგადახდელო საშუალება. საგადახდელო საშუალებების ისტორიული წარმოშობა და განვითარება გვიჩვენებს, რომ

ნებისმიერი ინსტრუმენტი, რომელიც ადამიანთა დიდი ჯგუფის მიერ მიიღება საქონელგაცვლითი ურთიერთობების დამრეგულირებელ საშუალებად, ხდება ფულის განსაზღვრებაში. ფული წარმოადგენს სოციალურ ინსტრუმენტს განსაზღვრულ საზოგადოების ევოლუციით. აქედან გამომდინარე ფულადი სახსრების ფორმა ვითარდება და ადაპტირდება შესაბამისი დროითი პერიოდის წინაპირობების მიხედვით.

თანამედროვეობის ერთ-ერთ წინააღმდეგობრივ ნოვაციას წარმოადგენს ისეთი ეკონომიკური ფენომენის გამოჩენა, როგორიცაა ვირტუალური ფული - კრიპტოვალუტა, მათი 600-მდე ნაირსახეობა არსებობს, მაგალითად: Bitcoin, Lifecoin, Namecoin, QuarN, WebMoney, Ripple და სხვა, რომელთა მთლიანმა კაპიტალიზაციამ 2017 წლის 31 აგვისტოსათვის შეადგინა 168 მილიარდ დოლარზე მეტი [1]. დღესდღეობით მსოფლიოში კრიპტოვალუტის არსის ერთიანი გაგება არ არის. კრიპტოვალუტას ხშირად განსაზღვრვენ, როგორც ციფრული ვალუტის სახეობას, რომლის ანგარიში და ემისია ეფუძნება ასიმეტრიული დაშიფვრის მეთოდს და დაცვის კრიფტოგრაფიული მეთოდების გამოყენებას, ისეთების როგორებიცაა Proof-of-work და Proof-of-stake. [2]

მსოფლიო ეკონომიკის გლობალიზაციამ და ციფრული ტექნოლოგიების განვითარებამ შექმნა არა მხოლოდ ბიზნესის წარმოების მრავალი შესაძლებლობა, არამედ გარიგებების წარმოებისათვის კომფორტული პირობები. ასე შეიქმნა ელექტრონული ფული, მომხმარებლებმა შეიძინეს ელექტრონული საფულეები, მაგრამ მათ იცოდნენ, რომ ხარჯავდნენ არა ვირტუალურ თანხას, არამედ რეალურს მათ მიერ გამოქვეყნებულს და ამ ელექტრონულ საფულეებში შენახულს. კრიფტოვალუტა წარმოადგენს ციფრული ვალუტის სახეს და იმის მიუხედავად, რომ იგი გამოჩნდა მხოლოდ 2008 წელს, მას საფუძველი ჩაეყარა ჯერ კიდევ 1992 წელს არაფორმალურ პირთა ჯგუფის მიერ, რომელთა ინტერესთა სფეროს წარმოადგენდა კრიპტოგრაფია და ანგარიშგების ანონიმურობის შენარჩუნება. პირველად 1993 წელს ამერიკელმა პროგრამისტმა ერიხ ჰიუზმა განაცხადა გა-

დახდების განხორციელების კონფიდენციალურობის შესაძლებლობის შესახებ, განსაკუთრებული სისტემის მრავალ ეტაპიანი დაშიფვრის გამოყენებით. 2008 წლის ბოლოს სატომო ნიკამოტომ აღწერა და გამოაქვეყნა კრიპტოვალუტის ბიტკოინის მუშაობის საერთო პრინციპები, ხოლო 2009 წლის 3 იანვარს მან გაუშვა სისტემის კოდი, რის შემდეგაც დაიწყო მუშაობა ბლოკების ჯაჭვმა, ამ სისტემასთან მუშაობენ თანამედროვე მაინერები, რომელთა საქმიანობა მიმართულია ემიტირებული ვალუტის მხარდაჭერაზე. [3]

თვით კრიპტოვალუტის არსებობის ფაქტი იწვევს ცხარე პოლემიკას ეკონომისტებს შორის, ასევე ამ საკითხზე ცხარე კამათი მიმდინარეობს სპეციალური გამოცემების გვერდებზეც. ამის მიუხედავად ეკონომისტებისა და ტრეიდერების მნიშვნელოვანი ნაწილის აზრით ბიტკოინი ახლო მომავალში გახდება ყველაზე საიმედო ვალუტა.

ძირითადი ტექსტი

თანამედროვე მსოფლიოში ელექტრონული კომერცია და ბიზნესი წარმოადგენს ეკონომიკის მნიშვნელოვან ნაწილს. ყოველწლიურად ფართოდება მყიდველებსა და გამყიდველებს შორის ფინანსური და სავაჭრო ურთიერთობები, სთავაზობენ რა მყიდველებს მომსახურების სულ უფრო ფართე სპექტრს. მაგრამ, ბოლო დრომდე, ნებისმიერი ფინანსური ოპერაციის განსახორციელებლად საჭირო იყო ბანკის ჩართულობა, რადგანაც იგი წარმოადგენდა პატიოსანი გარიგების გარანტს ორივე მხრიდან, რამაც მსოფლიო ეკონომიკა მიიყვანა ისეთი ფენომენის პოპულარიზაციასთან, როგორიცაა კრიპტოვალუტა. ვინაიდან კრიპტოვალუტის ბაზარმა დაიწყო ფორმირება ბიტკოინით (Bitcoin), გავაანალიზოთ ის ძირითადი ფაქტორები, რომლებიც მოქმედებენ მასზე, ასევე მოვიყვანოთ მისი განვითარების უპირატესობებს, უარყოფით მხარეებს და რისკებს.

ბიტკოინი მუშაობს პირინგულ სისტემაში და აქვს დეცენტრალიზებული სახე, რაც ნიშნავს იმას, რომ მას არ გააჩნია ერთი მესაკუთრე. ყოველივე ეს ანიჭებს მას აბსოლუტური უნიკა-

ლური საგადასახადო სისტემის ტიტულს ინტერნეტის ქსელში. აქედან გამომდინარე დიდი სურვილის არსებობის შემთხვევაშიც კი ამ სისტემის გაკონტროლება შეუძლებელია. ბიტკოინის ემისიასა და კონტროლს არავინ ახორციელებს. მისი უნიკალურობა იმაში მდგომარეობს, რომ იგი, როგორც ყველა ინტერნეტ რესურსი, თვითონ არეგულირებს თავის თავს, ე.ი. მისი ფუნქციონირება დამოკიდებულია მომხმარებლებზე. ეს არ ნიშნავს იმას, რომ მომხმარებლებთან ზიან სისტემური ადმინისტრატორები. არიან პროგრამისტები, რომლებიც აუშვებენ პროგრამულ უზრუნველყოფას, მაგრამ მათ არ შეუძლიათ შეცვალონ პროტოკოლი. პროტოკოლი წარმოადგენს ბიტკოინის სისტემის საერთო წესების ნაერთს. თვით პროგრამული უზრუნველყოფის დახვეწა შესაძლებელია მხოლოდ ამ პროტოკოლის ჩარჩოებში. ბიტკოინის ფუნქციონირება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს სრული თანხმობა ყველა მომხმარებელს შორის. [4]

ბიტკოინების შექმნა ხდება მაშინ, როცა მომხმარებელი ნახულობს ახალ ბლოკს. ბლოკების შექმნის სიხშირე არის მუდმივი: ექვსი ცალი საათში. გამოშვებული ბიტკოინების რაოდენობა ბლოკში მცირდება გეომეტრიული პროგრესიით. ბლოკის შექმნის პირველსაწყისი ემისია შეადგენდა 50 ბიტკოინს. 2012 წლის 28 ნოემბერს განხორციელდა ემისიური გასამრჯელოს პირველი შემცირება 50-დან 25 ბიტკოინამდე. 2016 წლის 9 ივლისს მოხდა ემისიური გასამრჯელოს მეორე შემცირება 12,5 ბიტკოინამდე. 2031 წლისათვის ემისიის ზომა ბლოკის შექმნისას იქნება ერთ ბიტკოინზე ნაკლები და გააგრძელებს შემცირებას ნულისაკენ. როგორც ვარაუდობენ ემისია შეჩერდება 2140 წელს, ამ დროისათვის გამოშვებული ბიტკოინების რაოდენობა მიაღწევს მაქსიმუმს 21 მილიონს, ვინაიდან ბიტკოინების ემისიის საერთო მოცულობა წარმოადგენს კლებადი გეომეტრიული პროგრესიის ნევრთა ჯამს. [5] აქედან გამომდინარე ბრუნვაში არსებული ბიტკოინების რაოდენობის ყოველწლიური ნამატიც მცირდება (იხ. ცხრილი 1). [4]

ცხრილი 1.

ბრუნვაში არსებული ბიტკოინების რაოდენობა. 2010-2019 წლებში*

თარიღი	რაოდენობა (მილიონი)	ნამატი %-ში
იანვარი 2010	2,63	-
იანვარი 2011	5,25	+100,0
იანვარი 2012	7,88	+50,0
იანვარი 2013	10,50	+33,3
იანვარი 2014	11,81	+12,5
იანვარი 2015	13,13	+11,1
იანვარი 2016	14,44	+10,0
იანვარი 2017	15,75	+9,1
იანვარი 2018	16,41	+4,2
იანვარი 2019	17,06	+4,0

***2018-2019 წლის მონაცემები**

წარმოადგენს საპროგნოზო მაჩვენებელს

იმის მიუხედავად, რომ ბიტკოინის ღირებულება არ არის მიბმული არც ერთი ქვეყნის არსებულ ვალუტასთან, ან რაიმე აქტივთან, არსებობს მათი გადაცვლის შესაძლებლობა რეალურ ვალუტაზე.

შეგვიძლია გამოვყოთ ბიტკოინის გამოყენების რიგი უპირატესობები:

- ანონიმურობა. ნებისმიერ მომხმარებელს აქვს შესაძლებლობა შექმნას ელექტრონული საფულე და მისი საშუალებით მიიღოს და გასცეს ბიტკოინები. ყველა ტრანზაქცია არის საჯარო, მაგრამ სახსრების გამგზავნის და მიმღების ვინაობა არის ანონიმური. ბიტკოინების და მასთან დაკავშირებული ნებისმიერი ტრანზაქციის თვალყურის მიდევნება შეუძლებელია. ამ ფაქტის გამო ბიტკოინი და სხვა კრიპტოვალუტები წარმოადგენენ გავრცელებულ გადახდის საშუალებას.

- აქტივების ამოღებისა და გაყინვის შეუძლებლობა.

- საიმედოობა. შეუძლებელია ასეთი სახის „ვალუტის“ გაყალბება. პროტოკოლი შემუშავებულია იმდაგვარად, რომ ბიტკოინი მდგრადია ონლაინ შეტევების მიმართ.

- ტრანზაქციების განხორციელების სიმარტივე.
- დაბალი საკომისიო და გადასახადების არ არსებობა.
- ტრანზაქციების განხორციელების სისწრაფე. ბიტკოინებით ტრანზაქციების განხორციელება შესაძლებელია მსოფლიოს ნებისმიერ კუთხეში სადაც არის ინტერნეტი.

- ბიტკოინების რაოდენობის ფიზიკური შეზღუდვის არსებობა (შეუძლებელია იმაზე მეტი ბიტკოინის გენერირება, ვიდრე ეს არის გათვალისწინებული ალგორითმით).

ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ უპირატესობასთან ერთად უნდა აღინიშნოს ასევე ის ნაკლოვანებები, რომლებიც გააჩნია ბიტკოინს:

- ბიტკოინ-ანგარიშის დაკარგული პაროლის აღდგენის შეუძლებლობა, ვინაიდან პაროლის აღდგენის პროცედურა არ არის გათვალისწინებული.

- ბიტკოინების დაბრუნების ან ტრანზაქციის გაუქმების შეუძლებლობა.

- თაღლითური ოპერაციების შესაძლებლობა.

- ახალი ბიტკოინების გენერაციისათვის დიდი რესურსების მოთხოვნილება.

- ბიტკოინების მოპარვის ფაქტის დამტკიცების შეუძლებლობა.

- საკანონმდებლო შეზღუდვების არსებობა მრავალ ქვეყანაში.

- ინტერნეტ მაღაზიებში ბიტკოინების გამოყენების შემთხვევაში საგადასახადო გაანგარიშებებთან დაკავშირებული პრობლემები.

არის მრავალი შეტყობინება ბიტკოინების მოპარვისათვის სისტემის შეცდომებისა და სუსტი ადგილების გამოყენების შესახებ. საყოველთაოდ ცნობილი OC Android-ის ქსელში შემთხვევითი რიცხვების გენერატორის პრობლემამ საშუალება წარმოშვა შერჩეულ ყოფილიყო ელექტრონული გასაღები, მათ

შორის ბიტკოინის სისტემისათვისაც. 2011 წელს გამოვლენილ იქნა შეცდომა დაუმონმებელი ტრანზაქციების დამუშავებაში ზოგიერთი გაცვლითი სერვისის საბუღალტრო აღრიცხვის სისტემაში, რომელმაც საშუალება მისცა განხორციელებულიყო სახსრების ჩარიცხვა ბიტკოინების გადაცემის გარეშე [7]. ამ პრობლემის იგნორირებამ გამოიწვია ციფრული ვალუტების ბირჟის Mt.Gox-ის გაკოტრება [8]. ასევე დაფიქსირებულია სხვა ციფრული ვალუტების გაცვლითი სერვერების გატეხვის შემთხვევები [9]. მაგალითად, 2013 წლის ბოლოს მაღაზია Sheep Marketplace-ის სატრანზიტო ანგარიშიდან მოიპარეს 96000 ბიტკოინი, რომლებიც ეკუთვნოდათ მომხმარებლებს. [10]

ვინაიდან ბიტკოინებით განხორციელებულ ოპერაციებს აქვს შეუქცევადი ხასიათი, აუცილებელია გათვალისწინებულ იქნას მყიდველისათვის ფულადი სახსრების დაბრუნების მექანიზმი იმ შემთხვევაში, როდესაც მან ვერ მიიღო ან მიიღო უხარისხო საქონელი. ბიტკოინის შემქმნელები სთავაზობენ მყიდველებს მიუთითონ სპეციალური მისამართი სადაც შესაძლებელი იქნება გადახდილი თანხის დაბრუნება, ვინაიდან გამყიდველს არ გააჩნია ინფორმაცია თუ რომელი მისამართიდან გადმოორიცხა მყიდველმა თანხა. ამასთან უნდა აღინიშნოს, რომ გამყიდველი ვერ გამოიყენებს ბიტკოინებს თანხის დასაბრუნებლად, ვინაიდან თანხის დაბრუნება უნდა მოხდეს ჩვეულებრივი ვალუტით, მაგალითად დოლარებში.

დასკვნა

ნებისმიერ კრიპროვალუტას და მათ შორის მის ყველაზე გავრცელებულ ნაირსახეობას ბიტკოინს, როგორც ინტერნეტის „ღრმა ქსელის“ პირმშოს გააჩნია საინტერესო თვისებები და უპირატესობები რეალურ ფულთან მიმართებაში.

ამრიგად, დაახლოებით ცხრა წლის უკან გამოჩენილმა, კრიპროვალუტებმა მიიღეს ფართო გავრცელება და უკვე ახდენენ მნიშვნელოვან გავლენას მსოფლიო ბაზარზე. ნათელი ხდება, რომ კრიპტოვალუტის მიმართ სახელმწიფო რეგულირების პოლიტიკაზე ბევრად იქნება დამოკიდებული მისი მდგომარე-

ობა და კონკურენტუნარიანობა საფინანსო ბაზარზე, იმ პირობით, რომ ვირტუალური ვალუტები შეინარჩუნებენ თავისი განვითარების ტემპებს. ამიტომ მსოფლიოს ქვეყნები და მათ შორის საქართველო, უნდა მივიდეს კრიპტოვალუტის სამართლებრივი სტატუსის ერთიან განსაზღვრამდე და შეიმუშაოს მისი რეგულირების ღონისძიებები, რომელიც ხელს შეუწყობს კრიპტოვალუტების შემდგომ განვითარებას ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების გათვალისწინებით.

გამოყენებული ლიტერატურა/ REFERENCES

1. Cryptocurrency Market Capitalizations. <https://coinmarketcap.com/currencies/views/all/>
2. Cryptocurrency. Wikipedia. The Free Encyclopedia. <https://en.wikipedia.org/wiki/Cryptocurrency>
3. Крайнев А. Казнить нельзя помиловать. Финансовая газета. 04.06.2016. (<http://fingazeta.ru/technology/kaznit-nelzya-pomilovat-201462/>)
4. Русскоязычный информационный сайт о криптовалюте Bitcoin. – URL: <http://btcsec.com/>
5. Satoshi Nakamoto. Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. — 2008. — 9 Pp. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
6. Старая уязвимость в Android «бьет» по кошелькам Bitcoin. <http://www.securitylab.ru/news/443298.php>
7. Pagliery J. Bitcoin is under attack. <http://money.cnn.com/2014/02/12/technology/security/bitcoin-attack/>
8. Bitcoin становится ещё более неприступной. <https://bits.media/bitcoin-security-history/>
9. Взломаны сервера на Linode, украдено около 50K BTC (\$250K). <https://habrahabr.ru/post/139314/>
10. Edwards J. A Thief Is Attempting To Hide \$100 Million In Stolen Bitcoins — And You Can Watch It Live Right Now. <http://www.businessinsider.com/a-thief-is-attempting-to-hide-100-million-in-stolen-bitcoins-and-you-can-watch-it-live-right-now-2013-12>